

## ΤΟ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ

- Μάθαμε από πέρυσι ότι υπάρχουν τα **συνδεδεικμένα ρήματα**, που συνδέουν συνήθως **το υποκείμενο** τους **με το κατηγορούμενο**, δηλαδή μια άλλη λέξη ή φράση που δηλώνει μια ιδιότητα ή ένα χαρακτηριστικό του υποκειμένου. Το κατηγορούμενο ακολουθεί την πτώση του υποκειμένου, είναι δηλαδή σε **πτώση ονομαστική**.
- Τα κυριότερα **συνδεδεικμένα ρήματα** είναι: **είμαι, γίνομαι, θεωρούμαι, φαίνομαι, μοιάζω, βρίσκομαι, διορίζομαι, εκλέγομαι, αποδεικνύομαι, κληρώνομαι, χρημάτισα, υπήρξα κ.ά.**  
Π.χ. Ο μπαμπάς εκλέχτηκε πρόεδρος.  
υποκείμενο                      συνδεδεικτικό ρήμα                      κατηγορούμενο υποκειμένου
- Υπάρχει όμως και περίπτωση, πιο σπάνια, να έχουμε **κατηγορούμενο αντικείμενο** και όχι υποκείμενο. Σ' αυτήν την περίπτωση το κατηγορούμενο ακολουθεί την πτώση του αντικειμένου, είναι δηλαδή **σε πτώση αιτιατική**.  
Π.χ. Οι εργαζόμενοι εξέλεξαν τον μπαμπά πρόεδρο.  
υποκείμενο                      συνδεδεικτικό ρήμα                      αντικείμενο                      κατηγορούμενο αντικειμένου
- Κατηγορούμενο μπορεί να είναι:
  - ☞ **ουσιαστικό**  
Π.χ. Ο θεός μου είναι δάσκαλος.
  - ☞ **επίθετο**  
Π.χ. Ο Γιώργος θεωρείται έξυπνος.
  - ☞ **αριθμητικό**  
Π.χ. Τα παιδιά είναι δέκα.
  - ☞ **παθητική μετοχή**  
Π.χ. Ο μπαμπάς φαίνεται κουρασμένος.
  - ☞ **αντωνυμία**  
Π.χ. Αυτό δεν είναι τίποτα.
  - ☞ **επίρρημα**  
Π.χ. Το σπίτι μοιάζει άνω κάτω.
  - ☞ **εμπρόθετος προσδιορισμός** (ουσιαστικό ή επίθετο+ πρόθεση)  
Π.χ. Το δαχτυλίδι είναι από χρυσό.
  - ☞ **πρόταση** (σε θέση ουσιαστικού ή επιθέτου)  
Π.χ. Ο Νίκος ήταν να τον λυπάσαι. (αξιολύπητος)

1. Να υπογραμμίσεις τα **κατηγορούμενα** στις παρακάτω προτάσεις:

- ☺ Αυτή **είναι η δασκάλα** του Γιάννη.
- ☺ Ο αδερφός μου φαίνεται **άνω κάτω**.
- ☺ Η μαμά μοιάζει **κουρασμένη**.
- ☺ Αυτό το παιδί είναι να το **θαυμάζεις**.
- ☺ Εξέλεξαν τον μπαμπά μου **δήμαρχο**.
- ☺ Η λύση αποδείχτηκε **δίκαιη**.
- ☺ Όλοι θεωρούν τη λύση αυτή **δίκαιη**.
- ☺ Οι ασκήσεις είναι **τέσσερις**.
- ☺ Ο φίλος σου περνιέται για **έξυπνος**.

✍ Γράψε τα **συνδεδεικμένα ρήματα** που συνάντησες στην άσκηση:

**είναι**,.....  
.....  
.....  
.....

2. Σε δύο απ' τις παραπάνω προτάσεις έχουμε κατηγορούμενο του αντικείμενου (πιο σπάνια περίπτωση). Ποιες είναι; Να τις γράψεις παρακάτω και να γράψεις ποιο είναι το **αντικείμενο** και ποιο το **κατηγορούμενο** που το προσδιορίζει.

3. Να χαρακτηρίσεις τα ρήματα ως **μεταβατικά ή αμετάβατα**.

- Οι εργάτες βάζουν το σπίτι. ....
- Το μεσημέρι ξεκουράζομαι. ....
- Άνοιξε ένα βιβλιοπωλείο στη γειτονιά. ....
- Ο ήλιος λάμπει στον ουρανό. ....
- Τα λουλούδια μαραίνονται χωρίς νερό. ....
- Είδα ένα μικρό γατάκι στον δρόμο. ....
- Αύριο θα πάμε εκδρομή. ....

4. Χαρακτήρισε κάθε μια από τις υπογραμμισμένες λέξεις ως **υποκείμενο, αντικείμενο ή κατηγορούμενο**:

- Το αυτοκίνητο διέσχισε το δρόμο με μεγάλη ταχύτητα. (.....)
- Τα παιδιά έλυσαν με ευκολία τις ασκήσεις. (.....)
- Σύσσωμη η τάξη παρευρέθηκε στη σχολική γιορτή. (.....)
- Τον προηγούμενο μήνα η θεία μου έγινε μητέρα ενός όμορφου αγοριού. (.....)
- Ο Θοδωρής τελικά αποδείχτηκε πολύ ικανός στη δουλειά του. (.....)
- Πρέπει να κοιτάς μόνο τη δουλειά σου. (.....)

5. Γράψε στο πινακάκι **το υποκείμενο και το αντικείμενο ή κατηγορούμενο** κάθε πρότασης:

- Έλαμπαν στο βουνό τρεις φωτιές χρυσές.
- Ο συμμαθητής μου είναι απρόσεκτος.
- Κάθονται και οι τρεις στο πεζούλι της εκκλησίας.
- Οι γείτονες τους βοήθησαν στη μετακόμιση.

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ

6. Στην παρακάτω περίοδο υπογράμμισε τα **ρήματα**, κάνε **χωρισμό προτάσεων** με κάθετες γραμμούλες (/) και μετά συμπλήρωσε τον πίνακα:

Η μαμά είπε χαμογελαστή στη Λίνα ότι θα αργήσει να γυρίσει απ' τη δουλειά, γιατί ο διευθυντής ζήτησε απ' τους εργαζόμενους να κάτσουν μέχρι αργά, για να κάνουν απογραφή.

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
1. .... .....	2. .... 3. .... 4. .... 5. .... 6. ....

7. Γράψε στην παρένθεση τι είναι η κάθε λέξη:

Η Ελένη (**υποκείμενο**) σπουδάζει (**ρήμα**) μαθηματικός (**κατηγορούμενο**)

Κουρασμένοι( \_\_\_\_\_ ) φαινόταν( \_\_\_\_\_ ) οι αθλητές ( \_\_\_\_\_ ).

Οι μαθητές ( \_\_\_\_\_ ) παραμένουν ( \_\_\_\_\_ ) ανήσυχοι ( \_\_\_\_\_ ).

Εκλέχτηκε( \_\_\_\_\_ ) πρόεδρος( \_\_\_\_\_ ) της τάξης ο Βασίλης ( \_\_\_\_\_ ).

Ο τεχνίτης ( \_\_\_\_\_ ) της τηλεόρασης θεωρείται ( \_\_\_\_\_ ) ειδικός ( \_\_\_\_\_ ).

Ο Νίκος ( \_\_\_\_\_ ) κληρώθηκε ( \_\_\_\_\_ ) διαιτητής ( \_\_\_\_\_ ) του ποδοσφαιρικού αγώνα.

8. Να βρεις το υποκείμενο, το αντικείμενο και το κατηγορούμενο του αντικειμένου:

**Το δικαστήριο έκρινε τον κατηγορούμενο αθώο.**

ρήμα: \_\_\_\_\_

υποκείμενο: (ποιος έκρινε;) \_\_\_\_\_

αντικείμενο: ποιον έκρινε; \_\_\_\_\_

κατηγορούμενο του αντ.: τι τον έκρινε; \_\_\_\_\_

**Τον Παναγιώτη έχουν εκλέξει πρόεδρο οι μαθητές.**

ρήμα: \_\_\_\_\_

υποκείμενο: (ποιοι έχουν εκλέξει;) \_\_\_\_\_

αντικείμενο: ποιον έχουν εκλέξει; \_\_\_\_\_

κτγ. του αντ.: τι τον έχουν εκλέξει; \_\_\_\_\_

**Η φίλη της την αποκάλυψε χαζή.**

ρήμα: \_\_\_\_\_

υποκείμενο: (ποιος αποκάλυψε;) \_\_\_\_\_

αντικείμενο: ποιον αποκάλυψε; \_\_\_\_\_

κτγ. του αντ.: τι την αποκάλυψε; \_\_\_\_\_

**Η αστυνομία θεωρεί υπεύθυνο για τις ταραχές τον πρόεδρο της ομάδας.**

ρήμα: \_\_\_\_\_

υποκείμενο: (ποιος θεωρεί;) \_\_\_\_\_

αντικείμενο: ποιον θεωρεί; \_\_\_\_\_

κτγ. του αντ.: τι τον θεωρεί; \_\_\_\_\_